

57

Gener de 2007

BUTLLETÍ

UπC

Associació UπC

Grup de reflexió i incidència
universitària a la UPC

Associacio.UpiC@upc.edu
<http://www.upc.edu/upic>

Sumari

- Monogràfic LOU:
  - El congrés aprova la nova LOU: i ara què?
  - Com canviaran les coses amb la nova LOU?
- No t'ho perdís!
- Una dada val més que mil imatges

EL CONGRÉS APROVA LA NOVA LOU: I ARA QUÈ?

El Congrés dels Diputats ha aprovat la Llei orgànica de modificació de la Llei orgànica d'universitats (LOMLOU), que ara ja es tramita al Senat.

Plantejada inicialment com una reforma parcial de la Llei orgànica d'universitats (LOU) per tal de resoldre ràpidament la paràlisi creada per un sistema d'habilitació inoperant, la LOMLOU ha acabat modificant la LOU de forma generalitzada (front als 89 articles de la LOU, la LOMLOU en modifica o crea 70; si s'inclouen les disposicions addicionals, transitòries i finals, les xifres anteriors augmenten fins a 129 i 107, respectivament).

Tanmateix, ni la LOU ni la LOMLOU semblen respondre a cap concepció ben estructurada de la universitat i les seves funcions. La manca de teoria vertebradora ha donat lloc a una proposta de modificació que no deixa intacte gairebé cap article però amb moltes deficiències tècniques i en què, sobretot, és difícil deduir uns propòsits clars. És una llàstima, una ocasió malmesa que no es tornarà a presentar fins no se sap quan. I això és especialment preocupant quan, simultàniament, s'està reformant el sistema d'ensenyaments i títols per a la seva integració a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES).

La LOU estava basada en la desconfiança envers la universitat pública, tant pel que fa a la seva capacitat de progressar en la millora de la seva qualitat –com ho mostra la introducció d'un sistema de selecció del professorat rígid i controlat externament– com pel que fa al seu funcionament democràtic –amb la pèrdua de competències del Claustre Universitari, el nomenament directe d'una part dels membres del Consell de Govern pel rector, etc.–. El resultat va ser una llei que regulava les universitats públiques de manera centralitzada i fins al darrer detall, mentre desregulava les universitats privades.

La LOMLOU aprovada pel Congrés reforma tímidament i parcial alguns dels aspectes més negatius de la LOU, però té al menys dos aspectes particularment preocupants: la manca d'aposta per l'excel·lència (de fet, alguns articles propicien la mediocritat de la universitat pública) i la desafortunada regulació del PDI, que ignora les necessitats derivades de la implantació de l'EEES. Tampoc no resol el problema del finançament, però això no és novetat.

A continuació presentem una síntesi telegràfica dels canvis més importants introduïts per la LOMLOU. El detall d'aquests últims el podeu veure més avall en aquest butlletí.

Canvis principals

- PDI:
  - Es simplifica el procés d'avaluació externa (l'acreditació substitueix l'habilitació).
  - S'extingeixen les categories de professorat permanent no doctor.
- Òrgans de govern:
  - El Claustre Universitari recupera part del poder perdut, perquè pot decidir si el rector o rectora l'elegeix el mateix Claustre o la comunitat universitària i perquè pot elegir una proporció més gran del Consell de Govern.

- Es posa èmfasi en la transferència del coneixement, concepte de fronteres poc definides a la llei, en detriment de la recerca.
- Augmenten les competències autonòmiques, que arribaran fins a la regulació del PDI funcionari.
- Augmenten les competències de les universitats en àmbits com la selecció de professorat i l'organització de les seves unitats.
- Es desregulen diversos aspectes, el més rellevant dels quals és, probablement, la desaparició del catàleg de títols i la seva substitució per un registre.
- S'introdueixen més exigències a les universitats privades, tant pel que fa a la seva qualitat com al seu funcionament.

En resum, tot i que algunes línies de la reforma resulten clares, hi manca un projecte global que es basi en una anàlisi de la funció de la universitat en els propers anys, i es percep una manca d'aposta per l'excel·lència de la universitat pública. En particular, pel que fa a la docència, no existeix un disseny d'universitat que tingui per objectiu la necessària compaginació de massificació i excel·lència, ni es preveuen els canvis necessaris en el PDI, derivats de l'EEES. Quant a la recerca i la transferència, tot i les declaracions de bones intencions, es troben a faltar idees clares sobre què és la transferència i quina relació ha de tenir amb la recerca, així com un plantejament que permeti reforçar i millorar la recerca.

Què cal fer ara?

En primer lloc, cal que tothom, i la UPC en particular, reivindiqui amb força que la LOMLOU es modifiqui, limitadament, al Senat en les tres direccions següents:

Qualitat i excel·lència. En aquest sentit, hi ha diverses reivindicacions a fer, com ara el retorn de l'objectiu d'excel·lència en la recerca de la LOU, avui substituït a la LOMLOU, o el retorn de la prioritat del PDI doctor a l'elecció de la direcció dels centres docents (prevista a la LOU). Però sens dubte la més rellevant és la necessitat de passar de les universitats a l'Administració l'obligació d'assegurar la compatibilitat entre treball i estudi, via recursos addicionals a les universitats, i no pas, com planteja la LOMLOU, a través de l'estudi a temps parcial; o millor, assegurar la igualtat d'oportunitats en l'accés als estudis universitaris a temps complet mitjançant un sistema de beques correcte.

Reivindicació del PDI contractat. La llei preveu disposicions transitòries per a les persones que es troben en places dels cossos de PDI funcionari que s'extingeixen (TEU i CEU), però també ha de preveure mesures anàlogues per a les que es troben en places de PDI contractat en la mateixa situació d'extinció (professorat col·laborador). Així mateix, cal la creació d'assistents de docència, temporals, com a element necessari per a l'EEES, per evitar que s'acabin creant sota formes precàries de vinculació a la universitat. Finalment, cal reivindicar per al PDI contractat permanent els mateixos drets de representació, participació i accés als òrgans de govern que s'atorguen al PDI funcionari.

Coherència. D'entre les moltes petites i grans incoherències de la LOMLOU aprovada pel Congrés, la més sagnant és, probablement, la del pes diferent dels diversos col·lectius a l'elecció de rector, segons es faci per sufragi universal o pel claustre. Cal reivindicar que a tot el text de la llei, i no sols en alguns punts, el 51% de PDI funcionari doctor es substitueixi pel 51% de PDI permanent doctor.

En segon lloc, i no menys important, la UPC s'ha de mostrar activa també pel que fa a la política interna:

Convocatòria de places. Cal que la UPC aprovi urgentment una darrera convocatòria de places de professorat col·laborador que permeti l'estabilització del professorat de la UPC avaluat positivament i que ha obtingut l'acreditació per part de l'ANECA o l'AQU els darrers mesos.

On trobar més documentació:

Al web d'UPC es pot trobar el text del Projecte de Llei Orgànica de Modificació de la LOU (LOMLOU) aprovat pel Congrés dels Diputats i elevat al Senat:

http://www.upc.edu/upic/modificacioLOU/LOMLOU_Proyecto_Aprobado_Congreso.pdf

Hem elaborat una taula que permet visualitzar els canvis i les diferències entre la LOU i el projecte de LOMLOU:

<http://www.upc.edu/upic/modificacioLOU/taulaComparativa14-12-2006.pdf>

També podeu obtenir el text refós que permet la lectura integrada de la llei, un cop modificada pel projecte:

<http://www.upc.edu/upic/modificacioLOU/textoRefundido14-12-2006.pdf>

COM CANVIARAN LES COSES AMB LA NOVA LOU?

Titols i EEES

- Hi haurà "títols universitaris amb caràcter oficial i vàlidesa en tot el territori nacional" i "altres títols". No hi haurà un catàleg, sinó un registre de títols "oficials i amb vàlidesa en tot el territori nacional". La llei deixa molt obertes les condicions perquè un títol pugui ser registrat.
- Es modificarà el procediment per a l'homologació i la implantació d'ensenyaments, però els canvis no tindran repercussions significatives sobre la vida universitària.
- Els ensenyaments s'estructuraran en tres cicles (abans deia en un màxim de tres cicles): Grau, Màster i Doctorat.
- Els estudis de doctorat inclouran la superació d'un període de formació (abans: el seguiment i superació de matèries d'estudi).
- La nova llei no aclareix quins drets donen els títols universitaris actuals per a l'accés als nous ni estableix cap equivalència entre uns i altres.

Òrgans de Govern

- **Rector o rectora:** l'elegirà, segons determinin els estatuts, la comunitat universitària o el Claustre Universitari; *en el primer cas, la majoria* correspondrà al *PDI permanent doctor* (desapareixerà la prioritat del PDI funcionari).
- **Consell de Govern:** tindrà una composició més flexible i més representativa (els quinze membres que podia fins ara designar el rector o rectora es reduiran als vicerectors o vicerectores; hi haurà d'haver una representació de la comunitat universitària que reflecteixi la composició dels diversos sectors en el Claustre; hi podrà haver un màxim de tres membres del Consell Social).
- **Deganes, degans, directores i directors de centres docents:** hauran de ser professores o professors amb vinculació permanent a la universitat (desapareixerà la prioritat del professorat doctor i funcionari).
- **Directores i directors de departament:** hauran de ser professores o professors amb doctorat i vinculació permanent a la universitat (desapareixerà la prioritat del professorat funcionari).
- **Consell de Direcció i Junta Consultiva:** desapareixen de la llei.

Èmfasi en la transferència

Soprenentment, la universitat passarà de "desarrollar una investigació de *excelencia*" (LOU) a "desarrollar una investigació de *calidad* y una gestión eficaz de la transferencia de conocimiento y tecnología" (nova LOU). Declaracions a part, la llei dóna suport a la transferència mitjançant al menys tres elements:

- L'activitat de transferència de coneixement del PDI donarà dret a avaluació dels seus resultats i al reconeixement dels mèrits assolits, i serà criteri rellevant a l'hora de determinar la seva eficiència.
- Es fomentarà la cooperació amb el sector productiu, tot promovent la mobilitat del PDI, els programes i projectes conjunts, la creació de centres i estructures mixtes i la pertinença a xarxes de coneixement i plataformes tecnològiques.
- Hi haurà un sistema d'excedències temporals (màxim 5 anys) amb reserva de plaça per a qui es vulgui incorporar a una empresa de base tecnològica creada a partir de patents o de resultats generats per projectes amb finançament públic parcial o total. Les universitats i els centres públics de recerca podran constituir Instituts Mixtos de Recerca, i el PDI hi podrà ser adscrit.

Estructura de la universitat, funcions de les unitats

- **Més flexibilitat:** a més dels centres docents, els departaments i els instituts universitaris de recerca hi podrà haver "aquells altres centres o estructures necessaris per al desenvolupament de les seves funcions".
- **Centres docents:** la llei s'hi refereix com a Escoles i Facultats, sense adjectius ni distincions entre tipologies. S'encarreguen dels títols de grau i d'altres.
- **Departaments:** passaran a ser "unitats de docència i d'investigació" en un o diversos *àmbits (no àrees)* de coneixement. La creació, modificació i supressió correspondran a la universitat, d'acord amb els seus estatuts (fins ara: d'acord amb normes bàsiques –decret– aprovades pel govern espanyol).
- **Instituts Mixtos de Recerca:** constituïts per la universitat amb centres públics de recerca o del Sistema Nacional de Salut; el PDI podrà ser-hi adscrit.

Estudiantat

- Nous drets a:
  - "Una atenció acadèmica que permeti fer compatibles els seus estudis amb l'activitat laboral".
  - "Obtenir reconeixement per la participació en activitats culturals, esportives i de representació estudiantil, solidàries i de cooperació".
  - "Rebre un tracte no sexista".
- Accés: caldrà superar *una única prova*.
- Beques: "gestió descentralitzada i atenció a les peculiaritats territorials que la legislació consideri".
- "Consejo del estudiante universitario": haurà d'estar previst en "un estatuto del estudiante universitario".

Canvis en el PDI funcionari

- **Categories congelades:** No hi haurà nou professorat TEU ni CEU (vegeu el requadre titulat *Extinció de categories de PDI*).
- **Acreditació:** El sistema d'habilitació és substituït per un sistema d'acreditació per mèrits, no presencial. Els criteris de valoració dels mèrits, així com la composició de les comissions que els jutjaran, no estan fixats per la llei, i els fixarà el Govern abans de quatre mesos. La llei no preveu que l'acreditació estigui lligada a àrees de coneixement. A més, ja no caldran 3 anys d'antiguitat com a TU o CEU per a acreditar-se per a CU. (Per a més informació sobre la transició del sistema d'habilitació al sistema d'acreditació, vegeu el requadre titulat *Què passarà amb les persones habilitades i amb les que encara s'habilitin?*).
- **Concursos:** Els concursos d'accés per cobrir les places entre persones acreditades es desregulen a la llei, i seran regulats per les universitats. La llei sols fixa que caldrà valorar l'històric acadèmic, docent i investigador, els projectes docent i investigador i contrastar les capacitats de per persones candidates per a l'exposició i el debat de la matèria o especialitat, en sessió pública. Els concursos es podran deixar vacants.
- **Retribucions:** Les retribucions del professorat funcionari ja no hauran de ser necessàriament iguals a tot Espanya. A més dels complements autonòmics, que ara s'amplien i permeten reconèixer els mèrits per activitats de desenvolupament tecnològic i de transferència de coneixement, s'obre la porta a la diferenciació d'altres components de la retribució.
- **Dedicació:** El règim de dedicació del professorat funcionari ja no dependrà de normes establertes pel MEC, sinó de la regulació que en faci la Generalitat. Les universitats hauran d'incentivar el desenvolupament d'una trajectòria professional que permeti una dedicació més intensa a l'activitat docent o a la investigadora.
- **Excedències:** Hi haurà un sistema d'excedències temporals (màxim 5 anys) amb reserva de plaça per a qui es vulgui incorporar a una empresa de base tecnològica creada a partir de patents o de resultats generats per projectes amb finançament públic parcial o total. (Per més informació relacionada amb la transferència de resultats de la recerca, vegeu el requadre titulat *Emfasi en la transferència de resultats de la recerca*).
- **Estatut del PDI:** El MEC publicarà un decret amb l'estatut del PDI, que inclourà la regulació d'una carrera funcional basada en l'obtenció de mèrits docents o de recerca.

Canvis en el PDI contractat

- **Categories congelades:** No hi haurà nou professorat col·laborador (vegeu el requadre titulat *Extinció de categories de PDI*), excepte de forma excepcional, en les condicions i terminis que fixarà el MEC en un futur no definit.
- **Ajudants:** La finalitat del contracte inclourà la formació docent i no sols la investigadora. La durada del contracte podrà arribar fins als 5 anys (ara són 4), i els períodes d'incapacitat temporal, maternitat, adopció i acolliment no es tindran en compte per aquest còmput. La suma de la durada de la situació d'ajudant i de lector no podrà superar els 8 anys. Per ser contractat com ajudant ja no caldrà haver superat els cursos de doctorat, sinó sols estar admès o en condicions de ser admès als estudis de doctorat i no ser doctor.
- **Professorat ajudant doctor (a Catalunya, lector):** La durada del contracte podrà arribar fins als 5 anys (ara són 4), i els períodes d'incapacitat temporal, maternitat, adopció i acolliment no es tindran en compte per a aquest còmput. La suma de la durada de la situació d'ajudant i de lector no podrà superar els 8 anys. Per ser contractat com a lector ja no caldran dos anys de desvinculació, però serà mèrit preferent l'estada de la persona candidata en universitats o centres de recerca diferents de la universitat contractant.
- **Professorat contractat doctor (a Catalunya, agregat i catedràtic):** Per a ser contractat com a professorat contractat doctor ja no caldran tres anys d'activitat prèvia, docent i/o investigadora, postdoctorals. La dedicació d'aquest professorat serà necessàriament a temps complet.
- **Professorat associat:** Els contractes seran trimestrals, semestrals o anuals, segons les necessitats docents. Les renovacions es faran per períodes iguals, i requeriran, cada cop, l'acreditació de l'exercici de l'activitat professional fora de la universitat.
- **Professorat visitant:** Aquests contractes ja no requeriran concurs de selecció.
- **Professorat emèrit:** Podrà ser emèrit el professorat jubilat, tant el funcionari com el contractat. La condició de professorat emèrit deixarà de comportar una relació contractual i passarà a ser un nomenament.

Llengua

A l'article sobre el règim jurídic de les universitats s'indica que els poders públics i les universitats, en els seus estatuts, establiran mecanismes perquè en els processos d'*acollida* dels membres de la comunitat universitària s'afavoreixi el coneixement suficient de les llengües oficials.

Extinció de categories de PDI

- Es congelen les categories de professorat TEU, CEU i Col·laborador.
- **TEU:** el professorat TEU que sigui doctor (en aquest o en qualsevol moment) passarà automàticament a TU si s'acredita específicament. Aquest procés d'acreditació per al professorat TEU valorarà la recerca, la gestió i, particularment, la docència. La resta de professorat TEU mantindrà la seva condició amb els mateixos drets.
- **PNEON:** El professorat numerari d'Escoles Oficials de Nàutica no integrat en el cos de TU tindrà el mateix tractament que el professorat TEU.
- **CEU:** el professorat CEU que sigui doctor passarà automàticament a TU si així ho demana. Qui no ho demani mantindrà la seva condició amb els mateixos drets.
- **Professorat Col·laborador:** no es preveu la integració del professorat Col·laborador en cap altra categoria. El professorat Col·laborador simplement pot seguir desenvolupant les seves funcions docents i de recerca.

Què passarà amb les persones habilitades i amb les que encara s'habilitin?

- Fins un any després que acabin les darreres proves d'habilitació, les universitats encara podran convocar concursos per cobrir places amb persones habilitades, però sols per a places de CU o de TU.
- Les persones habilitades per a CU es consideraran acreditades per a CU.
- Les persones habilitades per a TU o per a CEU es consideraran acreditades per a TU.

Incompatibilitats i compatibilitats

- Serà incompatible ser PDI contractat a temps complet o professor funcionari d'una universitat pública i alhora professor d'una universitat privada o d'un centre universitari privat adscrit a una universitat.
- Els professors de les universitats públiques podran fer funcions de tutoria a universitats no presencials públiques o finançades majoritàriament per administracions públiques (com la UOC), en les condicions que determinarà una reglamentació.

Desapareixeran les àrees de coneixement?

Malgrat que es manté l'assignació d'àrea de coneixement a cada plaça de professorat funcionari, no es veu quins efectes té això, ja que ni els departaments s'organitzaran necessàriament per àrees de coneixement, ni els plans d'estudis les tindran en compte, ni l'acreditació del professorat es regularà per àrees de coneixement (en els concursos d'accés ja no es consideraven a l'hora de formar tribunals).

I el finançament, on és?

On la LOU deia que les universitats "hauran de disposar de *recursos suficients* per al desenvolupament de *llurs funcions*" el nou text diu que "es garantirà que [...] disposin dels *recursos necessaris* per a un *funcionament bàsic de qualitat*".

Augmenta l'exigència a les universitats privades

L'exigència a les universitats privades augmenta, tant des del punt de vista de les seves garanties de qualitat (hauran de tenir més professorat doctor i més professorat acreditat), com des del punt de vista del seu funcionament democràtic (les decisions de caire acadèmic hauran de ser preses en òrgans on el PDI tingui una representació majoritària, així mateix el PDI haurà de ser escoltat en el nomenament del rector).

Què canvia pel que fa al PAS?

Tot i que les lleis d'universitats regulen poc les qüestions relatives al PAS, aquesta reforma dignifica les funcions del PAS en l'article que les defineix i, a més, fa més èmfasi en la formació permanent i en la mobilitat.

Dones i homes

- Es fa un intent, només parcialment reeixit, per evitar la discriminació per raó de gènere en el text.
- A l'article sobre "derechos y deberes de los estudiantes" s'estableix el dret que rebin un tracte no sexista.
- S'haurà de procurar una presència equilibrada de dones i homes tant a les comissions d'acreditació com a les comissions dels concursos de selecció del PDI funcionari, "salvo que no sea posible por razones fundadas y objetivas debidamente motivadas".
- Les normes electorals estatutàries hauran de propiciar la presència equilibrada de dones i homes en els òrgans col·legiats.
- Les universitats hauran de tenir una unitat d'igualtat entre dones i homes.

NO T'HO PERDIS!

En aquesta secció incloem, sense comentaris, notícies i opinions que considerem interessants per a la comunitat universitària de la UPC i que no hi han tingut prou difusió.

AVALUACIÓ I QUALITAT

Outputs, inputs i classes magistrals

- Les universitats catalanes són de qualitat?
- [...] Formem graduats que són ben acceptats pel seu entorn i generen coneixement i investigació. El producte es ven bé.
- Podem competir amb Europa?
- [...] En recursos, si descomptem el capítol de beques, el nivell és força semblant.
- ...
- Però l'entrada és molt nombrosa.
- Potser la fórmula d'ingrés no és gaire adequada. Passa que els millors estudiants, els que arriben amb les notes més altes, no sempre estudien una enginyeria, per posar el cas d'uns estudis que requereixen una preparació exigent, sinó que a vegades van a Comunicació Audiovisual o a una altra carrera per les quals no necessiten aquestes qualificacions.
- ...
- Encara es fan moltes classes magistrals?
- Sí que se'n fan, i costarà que s'acabin. Els canvis seriosos sempre provoquen tensions.

Entrevista a Gemma Rauret, directora de l'ANECA. El Periódico de Catalunya (suplement), 31/10/2006, p. 16.

MODIFICACIÓ DE LA LOU

El finançament, "parcel·la absent"

- ¿Qué ausencias fundamentales contiene el proyecto de reforma de la LOU remitido al Senado?
- Entre las parcelas ausentes llama la atención la que se refiere a la financiación de la Universidad, que se ha evitado por completo. En este sentido, el actual Gobierno es deudor del anterior, porque ese título no ha cambiado ni una coma.
- ¿Y la memoria económica de la ley?
- Tampoco existe un documento claro de memoria económica o, al menos, con nosotros no lo han negociado.

Entrevista a Juan Vázquez, president de la CRUE (ABC, 09/01/2007)

INNOVACIÓ, UNIVERSITATS I EMPRESA

El gran projecte i els altres reptes

[La comissionada] Palmada [...] va avançar ahir [...] que té com a gran projecte impulsar un pacte nacional per a l'educació superior i la recerca. Els altres reptes són modernitzar les universitats i crear un treball en xarxa amb els rectorats de les universitats.

El Punt, 06/12/2006, p. 11

Huguet vol combatre l'endogàmia

El conseller va destacar la necessitat d'obrir la universitat a un percentatge més gran de professors procedents de l'empresa pública o privada per "combatre l'actual situació d'endogàmia".

Avui, 17/01/2007

La tisora planeja sobre les carreres minoritàries

F.X.Grau /Rector URV:

"Hay enseñanzas con pocos alumnos que son necesarias".

Joan Viñas/Rector UdL:

"Lleida es agrícola y pedimos reforzar esta especialidad".

A.M.Geli /Rectora UdG:

"La universidad tiene varias tareas interconectadas".

J.M.Moreso/Rector UPF:

"Debería haber confianza en las universidades".

A.Giró/Rector UPC:

"El interés político no debería primar sobre el universitario ([...] las administraciones [...] muchas veces han puesto por delante los intereses de política local a los universitarios)".

El País (edición Cataluña), 24/01/2007, p. 29

UPC

Delegació d'encàrrec

Acord núm. 37/2006. Es delega en el president l'encàrrec dels estudis que es consideri oportú amb relació a la rehabilitació de l'ETSEIB i als estudis d'enginyeria industrial.

Llistat d'acords presos al ple del Consell Social del 31 d'octubre de 2006

RESIDÈNCIES UNIVERSITÀRIES

RESA [Residencias de Estudiantes, S. A.]: Un servei per a la comunitat universitària

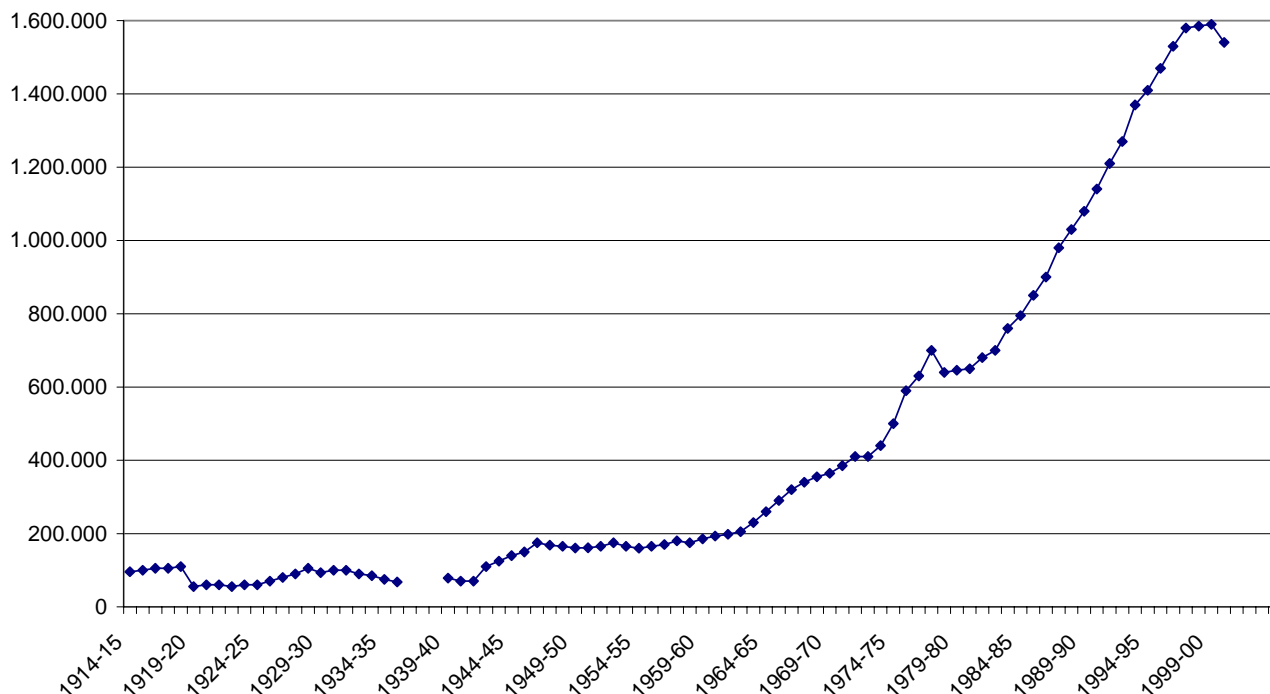
El presidente de RESA, Jaume Pagès, es el antiguo rector de la Universitat Politècnica de Catalunya, conecedor del mundo universitario y toda una garantía de confianza para los inversores.

El País, 10/11/2006, PROPIEDADES 9

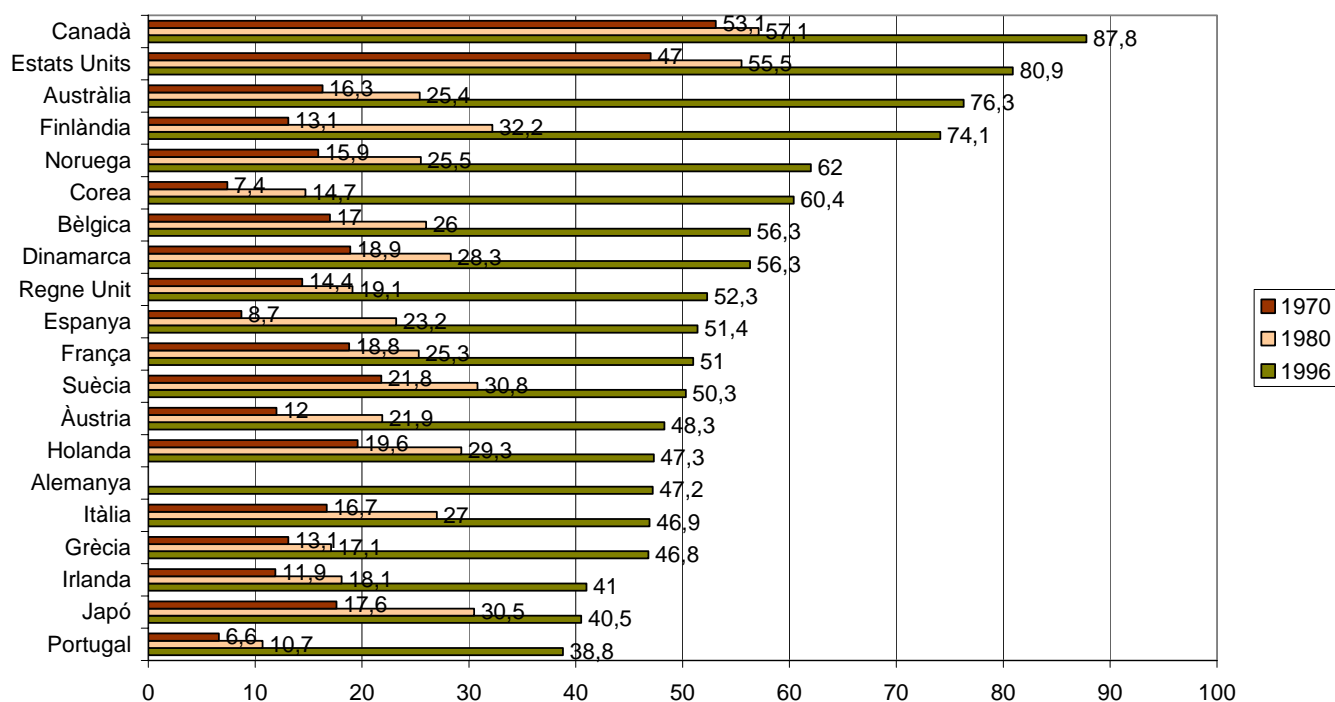
UNA DADA VAL MÉS QUE MIL IMATGES!

En aquesta secció incloem, sense comentaris, dades que considerem interessants per a la comunitat universitària de la UPC i que no hi han tingut prou difusió.

Evolució del nombre de persones matriculades en estudis universitaris a Espanya

**Taxes brutes d'escolaritat en ensenyaments terciaris
(percentatges sobre la cohort d'edat entre 18 i 24 anys)**

Font: Víctor Pérez-Díaz, Juan Carlos Rodríguez, Educación superior y futuro de España, Fund. Santillana, 2001.